

Folkbildningen i Västerbotten

Idé och handling

Folkbildningen har i över ett sekel verkat som en kraft för utveckling, både för individer och för samhället. När folkbildningens första steg togs handlade det om att arbeta för att motverka några av den tidens stora samhällsproblem som alkoholism och analfabetism.

Ur detta arbete växte folkbildningens metoder och former, grundläggande människosyn och de pedagogiska verktygen fram. Detta har visat sig skapa enastående resultat för människors bildning och utveckling och är ett starkt verktyg för samhället. Därför har folkbildningens organisationer i Västerbotten ambitioner att på ett ännu tydligare sätt vara delaktiga i utveckling för Västerbottens bästa.

Folkbildningens förhållningssätt är att möta människors behov av utveckling utifrån var och ens förutsättning samt att vara en resurs för samhället i viktiga utvecklingsfrågor.

Folkbildningen har förutsättningar som få andra aktörer har.

Folkbildningens unika förutsättningar

- **Bildningssyn och pedagogik**

Folkbildningens värdegrund och bildningssyn baserar sig på en tro att alla människor har möjligheter att utvecklas, men att det ska ske på individens villkor. Verksamheten anpassas utifrån den individuella nivån, baserat på kunskaper, förförståelse och kultur och synliggör den enskildes och gruppens behov. Folkbildningens pedagogik ger möjligheter till återkoppling, träning och diskussion. En annan aspekt, såväl pedagogiskt men också demokratiskt, är att alla i gruppen ges utrymme att påverka innehåll och blir synliggjorda i gruppens arbete. Deltagare får möjligheter att lära och växa i sin egen kunskap utifrån sina egna förutsättningar.

- **Lokal närvaro**

Västerbotten är ett stort län med många små orter. En förutsättning för att få många människor att delta i verksamhet är en lokal närvaro. Minst ett, ofta fler studieförbund, finns i länets samtliga kommuner. Därutöver finns sju folkhögskolor runt om i länet.

- **Hög flexibilitet**

Folkbildningen kan vara mycket snabb i att anpassa sig utifrån identifierade behov eller fastställda uppdrag. Studieförbund och folkhögskolor är inte låsta av fasta kursplaner eller terminsstarter. De flesta har material och metoder för en mycket stor bredd av verksamheter.

- **När många människor**

Folkbildningens uppdrag är att nå många. Många i vår landsbygd men också i städernas olika områden kan känna sig marginaliserade och kan uppleva sig ha ett glest utbud av utvecklingsmöjligheter. Ju fler människor folkbildningen engagerar desto fler kan påverka sin livssituation och livskvalitet. Folkbildning skapar delaktighet, och det är grund för utveckling. Alla organisationer inom folkbildningen har breda nätverk med föreningar och andra strukturer och där finns många unika kompetenser.

Folkbildningen vill vara en aktiv del i det utvecklingsarbete som drivs för Västerbottens fortsatta tillväxt. Vi kan delta i hela utvecklingsprocessen. Från att identifiera behov till att skapa skräddarsydda verksamheter som lyfter människor, och ger olika målgrupper och samhällen i hela Västerbotten förutsättningar för utveckling.

Vi vill göra mer av det vi redan gör, och vi vill samarbeta med ännu fler aktörer så att våra resurser och vår kompetens i ännu högre grad bidrar till utveckling och välbefinnande i hela Västerbotten. Här kan du läsa om hur vi ser att folkbildningen kan bidra till Västerbottens utveckling.

Folkbildningen stärker demokrati, delaktighet och inkludering

Demokratin i Sverige är formellt fastslagen i en rad lagar och dokument. Men för att demokratin ska bli verklig måste den fyllas med innehåll. Det räcker inte att många människor röstar vart fjärde år. En reell demokrati bygger på att många människor är aktiva och delaktiga i samhällsarbetet, varje dag och i många olika situationer. Folkbildningen tar sig an utmaningen att ge oss människor de redskap som behövs för att vi ska kunna ta makten över våra liv, och det samhälle vi verkar i.

Delaktighet i demokratiarbetet, och delaktighet i samhället kräver kunskap. För att kunna ta plats måste människor ha nödvändiga kunskaper om hur samhället fungerar, men också hur saker hänger ihop, och hur man kan förändra. Folkbildningen och våra folkrörelser har en viktig uppgift att bära budskapet om alla människors lika och unika värde. Samtal och samarbete är demokratis livsnerv och ett samhälle utvecklas bäst när människor ges möjlighet att samverka som fria och jämlika, utan över- eller underordning.

Det stora hindret för att demokratin ska gå från formell till reell demokrati ligger i att alla människor i praktiken inte har möjligheter att ta plats. Språk och uttrycksmedel, men också självförtroende och självkänsla är de viktigaste ingredienserna i detta demokratiska fundament. När människor får prova något nytt, lyckas med ett framträdande eller bara vara tillsammans med andra i en positiv miljö, växer självförtroende och självkänslan. Här är studiecirkel i sitt rätta element, den perfekta lärandesituationen.

I studiecirkeln tas allas kunskap och erfarenhet till vara. Med hjälp av goda pedagoger i form av cirkelledare föds ny kunskap. Här tillåts självkänsla att växa och självförtroende att frodas. Oavsett om det handlar om matlagning, italienska för nybörjare, rockskola, ett internationellt projektarbete eller läsläsning. I studiecirkeln praktiseras demokrati, delaktighet och inkludering genom att människor tillåts att utvecklas men också växa och få uttrycksmedel.

Folkbildningens och folkrörelsernas kulturverksamhet, som utgår från att deltagarna ska skapa själva, är ett viktigt sätt att ge människor en röst, inte enbart genom det talade eller skrivna språket. Att kunna uttrycka sig i exempelvis dans, musik, konst eller teater är att ha en röst i samhället. En röst som kanske inte skulle höras annars. Här skapar folkbildningen förutsättningar för reell demokrati.

Folkbildningens metoder skapar delaktighet och samarbete där alla är lika mycket värda och lika viktiga. I de många olika verksamheterna inom folkbildningen växer människor tillsammans, och ökad delaktighet skapar tillit mellan människor som är ett viktigt fundament för att hela samhället ska fungera.

Genom korta och långa folkhögskolekurser, studiecirkelar och kulturverksamhet erbjuder folkbildningen redskap för människor att i högre utsträckning ta makten över sina liv och forma samhället. Vi finns på gräsrotsnivå i många delar av samhället, och kan snabbt nå många människor. Vi arbetar ständigt för att nå fler västerbottningar.

Folkbildningen bidrar till attraktiva livsmiljöer

En viktig förutsättning för utveckling och samhällsservice är att det finns människor som arbetar och trivs lokalt. I Västerbottens kommuner bor omkring 75 % av länets befolkning i de två stora kustkommunerna, Umeå och Skellefteå. Länet präglas därmed av stor spridning i livsmiljöer, från storstadsmiljö till extrem landsbygd. Det finns stora resurser och tillväxtpotentialer i hela länet, inte minst i landsbygden. Landsbygdens tillväxtpotentialer ligger främst i de människor som finns där, våra natur- och kulturmiljöer som attraherar besöksnäringen.

Vad är det som skapar ett rikt liv med hög livskvalitet? Arbete och försörjning är givetvis viktiga fundament. Men det behövs mer för att skapa en livsmiljö som upplevs attraktiv och utvecklande. Kultur, samvaro med andra, att kunna leva på det sätt man önskar, och ha möjligheter att växa och utvecklas. På många mindre orter är folkbildningen en viktig aktör för både kultur och sociala möten. Det handlar om bildning, kulturutövande och kulturupplevelser. På landsbygden är studieförbunden många gånger den viktigaste kulturarrangören. Folkbildningen fungerar då som en del av det kitt som skapar gemenskap och ger utrymme till utveckling och möjligheter till god livskvalitet.

Folkbildningen erbjuder personlig utveckling, möjligheter till att träffa andra i olika sammanhang, uppleva och delta i kulturaktiviteter. Detta är viktiga ingredienser som skapar en livssituation och livsmiljö som upplevs attraktiv.

I en allt mer digitaliserad värld blir tillgången till digital uppkoppling allt viktigare för att kunna ta del av till exempel service från myndigheter. Västerbotten har ovanligt god digital infrastruktur i hela länet. Det är en styrka som bör tas tillvara. Både tillgången till högkvalitativt bredband och goda kunskaper om hur tekniken kan användas är viktig för att utveckla distansöverbyggande tjänster och innovativa sätt att bedriva företag, samhällsservice och kommunikation.

Folkbildningen arbetar på olika sätt för att minska den digitala klyftan inom och mellan generationer. Man måste kunna använda tekniken för att kunna vara en del av den digitala världen. Ett sätt som folkbildningen arbetar för detta är studiecirkel i datoranvändning för pensionärer, som gör det möjligt att såväl hålla kontakt med barn och barnbarn, som att utföra bankärenden på nätet. För de som kan använda den digitala tekniken erbjuder folkbildningen både folkhögskolekurser och studiecirkel på distans.

De tio studieförbunden och de sju folkhögskolorna finns sammantaget representerade med fysiska kontor i samtliga kommuner och har med verksamhet på mängder av orter med varierande storlek, inte minst i glest bebyggda områden. Folkbildningen skapar också arbetstillfällen i hela länet. Tusentals cirkelledare är engagerade i sitt eget och andras lärande. De får i många fall direkt lön för sina insatser och därutöver egen utveckling genom de utbildningar som folkbildningen har för sina medarbetare och ledare.

Folkbildningens styrkor

Folkbildning är, kan och vill vara en utvecklingsresurs för att stärka människors livskvalitet i hela länet och göra alla livsmiljöer attraktiva. Folkbildningen har nätverk, kompetens och vilja att kunna vara en aktiv part i förstärkningen av detta. Folkbildningen kan i princip nå ut till alla västerbottningar via de lokala kontoren, samverkande organisationer, och deltagare i våra verksamheter.

Folkbildningen skapar hög sysselsättning och god kompetensförsörjning

I Västerbottens 15 kommuner råder olika förutsättningarna för sysselsättning, och för kompetensförsörjning. Det finns tillväxtpotentialer i hela länet, inte minst på landsbygden. Dessa tillväxtpotentialer kan ytterligare utvecklas med stöd av folkbildningen. Flera folkhögskolor i länet driver redan i dag arbetsmarknads- och integrationsprojekt.

Folkbildningen har en bred verktygslåda för kompetensutveckling av medarbetare i företag och i organisationer. Våra metoder och höga flexibilitet erbjuder kontinuerlig utveckling av arbetstagarens egen kompetens utifrån dennes förutsättningar, situation på arbetsmarknaden eller den rådande situationen på arbetsplatsen. Vi kan anordna kurser som stärker den enskildes kompetens, kurser som stärker organisationens eller arbetsplatsens samlade kompetens, men också processutbildningar som stöd för utveckling av individ, ledarskap, grupp och organisation. Folkbildningen kan och vill vara delaktiga i nya former av kompetensutveckling.

Den icke-formella utbildningen har en viktig roll i utbildningssystemet i Sverige. Ett av folkhögskolans uppdrag är att ge medborgare behörigheter och kompetenser för vidare studier inom högskola och universitet. Vid flera av länets folkhögskolor ges deltagare möjlighet att förbereda sig inför högre studier på hantverks-, musik-, konst-, teaterutbildningar på universitet och högskolor. Några av folkhögskolorna har också yrkeskurser för bland annat teckenspråkstolkare och journalister.

Folkbildningen ger dessutom medborgare möjlighet att utvecklas inom många andra områden såsom entreprenörskap, föreningsliv, politiskt och socialt engagemang samt miljöengagemang. Att delta i folkbildning ger inte bara färdigheter och sakkunskaper, det är även ett framgångsrikt sätt för deltagare att utveckla sina kompetenser som kreativitet, självtillit, trygghet, generositet och flexibilitet. Detta är kompetenser som blir allt viktigare på en arbetsmarknad som är i ständig förändring.

Västerbottens län har omfattande behov av att rekrytera ny arbetskraft. Detta är en rejäl möjlighet för utvecklingen i länets alla delar, men också en av regionens stora framtida utmaningar. För att möta behovet av kompetensförsörjning och arbetskraftsbehov krävs effektiva insatser för att säkerställa matchningen mellan utbud och efterfrågan av kompetens.

För att stärka regionens konkurrenskraft om den framtida arbetskraften, krävs insatser som positionerar Västerbottens läns arbetsmarknad som en av de mest välkommande i Europa. Där kan folkbildningen spela en viktig roll. Både i att ge nya invånare en bra start, och genom att sprida en positiv bild av Västerbotten och länets möjligheter till de många tusentals människor som deltar i folkbildningsverksamhet i andra delar av landet, och i andra länder. Våra organisationer når många människor i informella sammanhang, och många söker sig till folkbildningen för att de vill utvecklas och är öppna för att pröva något nytt.

Folkbildningens arbete för att ge människor verktyg att använda den digitala tekniken gör det möjligt att kunna arbeta från hemorten på distans. Det är ett sätt att sprida sysselsättningen över hela länet.

Folkbildningens styrkor

Folkbildning är, kan och vill vara en utvecklingsresurs för att stärka människors kompetens och därmed förutsättningar för sysselsättning i hela länet. Inom folkbildningen finns nätverk, kompetens och vilja att kunna vara en aktiv part för kompetensutveckling.

Folkbildningen kan också vara en aktiv part i omställningssammanhang, för personer som behöver ny och ökad kompetens för att hitta nya möjligheter till sysselsättning. Vi samverkar med kommuner, myndigheter och företag, och kan erbjuda validering av anställdas och förtroendevaldas kompetenser med en metod som utvecklats särskilt för folkbildningen. Vi kan också spela en större roll i att stötta den sociala ekonomin och sociala företag.

Med sina korta beslutsvägar kan folkbildningen bidra med sitt arbetssätt och sina erfarenheter till modeller för effektiv och systematisk kompetensutveckling. Folkbildningen kan förlägga sina insatser i egna lokaler eller andras, till exempel ute på företag så att medarbetare inte behöver lägga tid på att ta sig till utbildningslokalen.

Folkbildningen har stor erfarenhet av och kunskap om att möta personer med utländsk bakgrund. Vi kan bidra till att dessa personer upplever Västerbottens arbetsmarknad mest välkomnande genom att erbjuda utbildningar som gör att människor närmar sig arbetsmarknaden till exempel via våra introduktionsutbildningar, studiebesök, och praktikplatser på arbetsplatser.

Med våra kurser och studiecirkel kan vi skapa mötesplatser där människor lär sig av varandra och om varandra, oavsett etnisk bakgrund.

Folkbildningen bygger regionalt och internationellt samarbete

Ett av folkbildningens uppdrag är att verka för global rättvisa, vilket sker på olika sätt. Många av folkbildningens aktörer har internationellt samhällsengagemang, inte minst i demokratifrågor. Tack vare finansiering från bland annat SIDA, Svenska Institutet och Olof Palmes internationella center har folkbildningen kunnat bidra till att bygga upp det civila samhället i på flera håll i världen. Det har gett folkbildningen kontaktnät och kunskaper som är värdefulla i regionalt och internationellt samarbete för Västerbottens utveckling.

Västerbottens län delar gräns med tre svenska regioner samt en region i Finland och en region i Norge. Länet har därmed goda möjligheter till gränsnära samarbeten. Flera studieförbund och samtliga folkhögskolor i länet har också samarbete över länsgränserna.

Västerbottens läns strategiska ansats uppmuntrar aktörer i regionen att söka samarbetspartners inom Östersjöregionen, samt att söka projekt inom EU:s olika program för territoriellt samarbete. Folkhögskolor och studieförbund kan vara samarbetspartners i sådana projekt. Vi kan också vara praktiskt stöd i projekt som vi inte själva är delägare i. Många av våra organisationer har egna internationella nätverk och kontakter, och vi kan till exempel hjälpa till att ordna lokala studiebesök i samarbetsländer, och dela med oss av erfarenheter.

Folkbildningens styrkor

Inom folkbildningen finns nätverk, kompetens och vilja att vara en aktiv part i internationella och regionala samarbeten. Många av våra organisationer kan medverka i och driva internationella projekt, och EU-projekt.

Vi kan stärka och utveckla befintliga, fungerande strukturer och bidra till lärande om länet i omvärlden, men också till lärandet om omvärlden i länet.

Folkbildningen kan också vara samarbetspartners för att ge kunskap om ett ökat internationellt samarbete i t ex företag och organisationer. Det kan gälla språkliga kunskaper men också kunskaper om kultur, historia och samhällsförhållanden. Folkbildningen kan vara en resurs för internationalisering och frågor om mångfald och det civila samhällets utveckling.

Västerbottens läns bildningsförbund
Östra Rådhusgatan 8 B
903 26 Umeå
090-12 68 00
www.lbfac.se
E-post: ann-marie.lindgren.lbf@folkbildning.net